



HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

# Tutkimuskatsauksia

2009 | 7

Kuva: Joel Kukkonen

**MARTTI TUOMINEN**

## **Poikkeukset nousevat otsikoihin**

**Nuorten väkivalta Helsingissä 1997 ja 2005**

**LISÄTIETOJA** Martti Tuominen, puh. 09 310 36366, etunimi.sukunimi@hel.fi

ISSN 1796-7236

ISBN 978-952-223-523-7

# Sisällys

<b>Esipuhe</b> . . . . .	2
<b>Förord</b> . . . . .	3
<b>Preface</b> . . . . .	4
<b>Johdanto</b> . . . . .	5
<b>Inledning</b> . . . . .	6
<b>Introduction</b> . . . . .	7
<b>Nuorten väkivaltarikollisuus koko maassa vuosina 1987–2007</b> . . . . .	8
– ja Helsingissä . . . . .	9
Rikosilmoitukset tutkimusaineistona . . . . .	10
Tulokset – rikosilmoitusten kertomaa . . . . .	12
Väkivallan tekijän ja uhrin suhde . . . . .	13
Teot ja tekijät . . . . .	14
Kaksin vai porukassa? . . . . .	15
Pahoinpitelyjen tapahtumapaikat . . . . .	16
Tekotapa . . . . .	16
Vammat . . . . .	18
Helsinki-lisä . . . . .	19
<b>Eikö mikään ole muuttunut?</b> . . . . .	20
<b>Har ingenting förändrats?</b> . . . . .	21
<b>Hasn't anything changed?</b> . . . . .	22
<b>Lähteet</b> . . . . .	23

# Esipuhe

Käsillä olevan tutkimuksen tavoitteena on vastata kysymykseen, miten helsinkiläisnuorten väkivalta on muuttunut vuosien 1997 ja 2005 välillä. Tarkastelu perustuu Helsingissä poliisiin tietoon tulleisiin pahoinpitelyrikoksiin, joissa rikoksesta epäilty on alle 21-vuotias. Lähtökohtaisesti on tiedossa, että Helsingissä tapahtuu väestömäärään nähden enemmän väkivaltaa kuin muualla Suomessa. Vuosien 1997 ja 2005 välinen vertailu kertoo, että pahoinpitelyjen tekotapojen ja väkivaltaista aiheutuneiden vammojen muutokset ovat olleet vähäisiä. Huolestuttava heikko signaali on, että useammin kuin kerran vuoden aikana väkivaltaan syyllistyneiden osuus on hieman kasvanut. Ilmiötä täytyy jatkossa seurata.

Helsingissä, elokuussa 2009

Markus Laine  
vs. tutkimuspäällikkö

# Förord

Syftet med föreliggande undersökning är att svara på frågan hur våldet bland ungdomar i Helsingfors förändrats mellan åren 1997 och 2005. Analysen bygger på de fall av misshandel med under 21-årig misstänkt som kommit till polisens kännedom. Man kände inledningsvis till att det förekommer mera våld per capita i Helsingfors än i övriga Finland. Jämförelsen mellan tidpunkterna 1997 och 2005 vittnar om att förändringarna i sätten att föröva misshandel och i de skador som misshandeln åsamkat varit ringa. En oroande s.k. svag signal är dock att andelen personer som gjort sig skyldiga till våld fler än en gång per år har vuxit något. Fenomenet bör följas i framtiden.

Helsingfors, augusti 2009

Markus Laine  
t.f. forskningschef

# Preface

The purpose of the present study is to answer the question how youth violence in Helsinki changed over the period 1997–2005. The analysis draws on the cases known to the police of common assault with a suspect under 21 years of age. It was known that Helsinki has more cases of violence per capita than the rest of Finland has. The comparison between the situations in 1997 and 2005 shows that only minor changes have occurred in the ways of committing violence and in the injuries sustained. Nevertheless, a worrying so-called weak signal is that the proportion of people who have committed violence more than once a year has grown somewhat. This phenomenon should be looked at in future, too.

Helsinki, August 2009

Markus Laine  
Acting Research Manager

# Johdanto

Nuorison väkivaltaistumisesta käytiin huolestunutta keskustelua viime vuosikymmenen taitteessa. Lehtiotsikoita jälkeensä katsoen voi vakuuttua nuorten tekemien väkivallantekojen poikkeuksellisesta luonteesta ja määrästä.

- ◆ vuonna 1998 tapahtui Hyvinkäällä niin sanottu paloittelusurma
- ◆ vuonna 1999 Turussa puukotus- ja pahoinpitelysarja
- ◆ vuonna 2000 Eveliina Lappalaisen surma
- ◆ vuonna 2001 Heinon pariskunnan murhat
- ◆ vuonna 2001 Keravalla nuorisojoukko teki kaksi henkirikosta (ja pahoinpitelyn)

Useat jutut olivat monivaiheisia. Tutkintojen eteneminen ja monet oikeuskäsittelyt nostivat tapaukset uudelleen ja uudelleen lehtien otsikoihin. Tapaukset monistuivat mieliimme. Ei ole ihme, että puhuttiin nuorison yleisestä väkivaltaistumisesta ja tekojen raaistumisesta. Myös maailmalla tapahtui. Yhdysvalloissa kaksi nuorta surmasi ampumalla kolmetoista ihmistä vuonna 1999 Columbinen lukiossa. Iltapäivälehdessä otsikko ”Väkivallan hyökyaalto” ei tuntunut enää liioittelevalta.

Opetusministeriö teetti Nuorisotutkimusverkostolla vuonna 2001 selvityksen nuorisoväkivallan tilanteesta ja uusista muodoista (Muistio nuorisoväkivallasta, 2001). Selvityksen taustalla todettiin olevan nuorten tekemät poikkeuksellisen raa’at väkivalta- ja henkirikokset. Tavoitteena oli vastata kysymykseen, onko nuorten väkivaltarikollisuudessa jotain uutta? Selvityksen yhtenä lähtökohtana oli keskustelu nuorten rikoskäyttäytymisen polarisaatiosta: entistä suurempi osa nuorista pidättäytyy väkivallasta, mutta pienen vähemmistön käyttäytyminen on entistä väkivaltaisempaa.

Selvityksessä tehdyn tilastollisen katsauksen keskeinen tulos oli, että nuorten tilastoidun väkivaltarikollisuuden määrä on lisääntynyt 1990-luvun loppuvuosina. Pohdinnassa jätettiin avoimeksi tuloksen merkitys. Onko kyseessä tekojen aiempaa parempi esille tulo, lisääntynyt kontrolli vai kehittymässä oleva väkivaltakulttuuri. Tietojen todetaan myös kuvaavan koko Suomen keskimääräistä tilannetta, eivätkä ne ota huomioon alueellisia eroja.

Lisäksi selvityksessä käsiteltiin tapausanalyysinä edellä mainittuja Turun ja Keravan tapauksia. Turussa nuorisojoukko syyllistyi tappoon ja pahoinpitelyihin vappuna 1999 ja Keravalla vuonna 2001 kahteen henkirikokseen ja pahoinpitelyyn. Tapausanalyysien keskeinen tulos oli, että nuorten väkivaltaan oli tullut uusia piirteitä. Uhrit olivat satunnaisesti valikoituneita ja usein myös puolustuskyvyttömiä, esimerkiksi ikäihmisiä.

Käsillä olevan tutkimuksen tavoitteena on vastata kysymykseen, miten helsinkiläisnuorten väkivalta on muuttunut seitsemän vuoden aikana, vuosien 1997 ja 2005 välillä? Tarkastelu perustuu kyseisinä vuosina Helsingissä poliisin tietoon tulleisiin pahoinpitelyrikoksiin, joissa rikoksesta epäilty on alle 21-vuotias. Lähtökohtaisesti on tiedossa, että Helsingissä tapahtuu väestömäärään nähden enemmän väkivaltaa kuin muualla Suomessa. Tutkimuskysymyksenä on, miten nuorten väkivalta on muuttunut määrällisesti ja laadullisesti Helsingissä.

# Inledning

Kring år 2000 pågick en bekymrad debatt om ökande våld bland ungdomar. En tillbakablick via tidningsrubriker kan göra en övertygad om ungdomarnas våldsdåds exceptionella karaktär och antal:

- ◆ år 1998 skedde det s.k. styckningsmordet i Hyvinge
- ◆ år 1999 upplevde Åbo en serie knivhuggnings- och misshandelsfall
- ◆ år 2000 skedde mordet på Eveliina Lappalainen
- ◆ år 2001 skedde Heino-morden
- ◆ år 2001 dödade ett ungdomsgäng i Kervo två personer och misshandlade en.

I många av dessa fall hade publiciteten olika skeden. Utredningarnas framskridande och behandlingarna i rätten lyfte om och om igen fram fallen i rubrikerna. Fallen fastnade i folks sinne. Inget under alltså att man talade om ökande våldsamhet och råhet bland ungdomar. Och även utomlands hände liknande. År 1999 sköt två ungdomar tretton personer vid Columbine College. En eftermiddagstidnings rubrik om en flodvåg av våld kändes inte längre överdriven.

År 2001 beställde Undervisningsministeriet av ungdomsforskningsnätverket Nuorisotutkimusverkosto en utredning om ungdomsvåldets dagsläge och nya former (Muistio nuorisoväkivallasta, 2001). Den angivna bakgrunden till beställningen var de ovanligt råa våldsdåden och dråpen. Syftet var att finna ett svar på frågan om det finns nya drag inom ungdomarnas våldsbrottslighet. En av utgångspunkterna var debatten om polariseringen inom ungdomarnas brottsbeteende: en allt större del av de unga tar avstånd från våld medan en liten minoritet betar sig allt våldsammare.

Ett centralt rön av den statistiska analysen i utredningen var att mängden statistikförda våldsbrott bland ungdomar ökade under slutet av 1990-talet. Vad detta har för innebörd lämnades obesvarat, dvs. huruvida det handlar om att dåden nu börjat tas fram mera i offentligheten, om att kontrollen ökat, eller om en spirande våldskultur. Rönen konstateras också beskriva det genomsnittliga läget i Finland utan att gå in på lokala skillnader.

Dessutom tog utredningen en titt på ovan nämnda fall i Åbo och Kervo. I Åbo gjorde sig ett ungdomsgäng skyldigt till dråp och misshandel Valborgsmässoafton 1999, och i Kervo ett dito till två dråp och en misshandel år 2001. Den centrala slutsatsen av fallstudierna var att våldet bland ungdomar fått nya drag: offren var slumpmässigt utvalda och ofta även försvarslösa, t.ex. åldringar.

Föreliggande utredning försöker besvara frågan hur våldet bland unga i Helsingfors förändrats under de sju åren mellan 1997 och 2005. Analysen bygger på sådana misshandelsfall i Helsingfors som kommit till polisens kännedom och som förövats av under 21-åringar. Vi kände redan till att det förekommer mera våld per capita i Helsingfors än i övriga Finland. Forskningsfrågan var hur ungdomsvåldet förändrats kvantitativt och kvalitativt i Helsingfors.

# Introduction

The years around 2000 saw an anxious debate in Finland on increasing violence among young people. In retrospect, newspaper headlines look convincing: the character and frequency of heavy youth violence was exceptional:

- ◆ 1998 saw the so-called chop-up murder in Hyvinkää
- ◆ 1999 a series of assaults including knifing in Turku
- ◆ 2000 the Eveliina Lappalainen murder
- ◆ 2001 the Heino murders
- ◆ 2001 a youth gang killed two people and injured one in Kerava.

In many of these cases, publicity had several phases. Coverage of investigations and trials brought them to the fore time and time again. The cases stayed in peoples minds. So no wonder everybody talked about increasing violence and brutality among adolescents – especially with similar cases being reported from abroad, such as the Columbine College shootings, where two youths killed 13 people. If a tabloid wrote about a flood of violence, it did not seem too exaggerated.

In 2001, the Ministry of Education assigned the Nuorisotutkimusverkosto youth research network to conduct a survey on the current situation and new forms of youth violence (Muistio nuorisoväkivallasta, 2001). The reason was the exceptionally brutal violence and the killings. The idea was to find an answer to the question whether there were new trends in violent crimes committed by young people. A starting point was the debate on polarisation in criminal behaviour among young people: whilst a growing proportion of young people refrain from violence, a small minority is behaving more and more violently.

A crucial finding of the statistical analysis was that the number of statistically recorded violent crimes among youths had increased throughout the 1990s. What this means in practice was left unanswered, i.e. whether it is a matter of increased publicity, increased control and monitoring, or a new culture of violence. Also, these findings describe the average situation in Finland as a whole without accounting for local differences.

Moreover, the survey looked at the above-mentioned cases in Turku and Kerava. In Turku, a youth gang committed assault and manslaughter on Mayday Eve 1999, and in Kerava another gang two killings and one assault in 2001. The primary finding of these case studies was that violence among young people had taken new forms: victims were selected at random and often unable to defend themselves, such as old people.

The present study tries to answer the question how violence among young people in Helsinki changed over the seven years between 1997 and 2005. The analysis is based on cases known to the police of assault and battery committed by under 21 year olds and in Helsinki. We knew that there has been more violence per capita in Helsinki than in the rest of Finland. The research issue was how youth violence had changed quantitatively and qualitatively in Helsinki.

# Nuorten väkivaltarikollisuus koko maassa vuosina 1987–2007

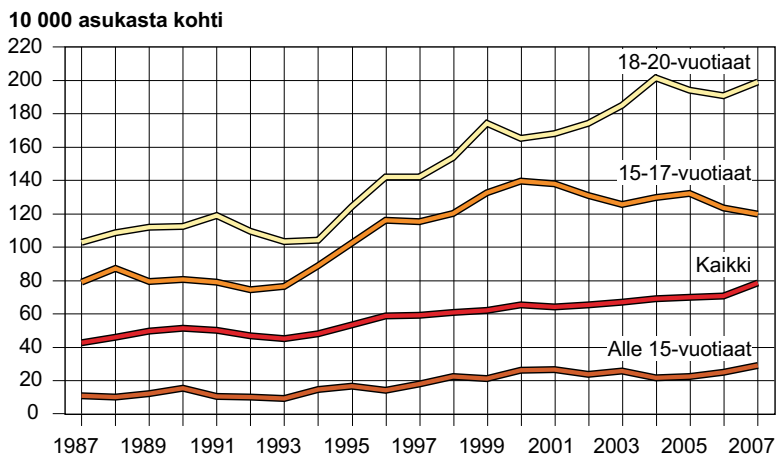
Tulevien tarkempien tarkastelujen taustaksi on hyvä luoda ensin yleiskatsaus nuorten väkivallan määrään ja kehitykseen koko maassa rikostilastojen avulla. Oheisessa kuviossa pahoinpitelyrikkoksiin syyllisiksi epäiltyjen määrät on suhteutettu kyseisen ikäluokan kokoon, jolloin voidaan tehdä vertailuja ikäryhmien välillä.

Pahoinpitelyrikkoksiin syyllisiksi epäiltyjen määrät ovat lisääntyneet sangen tasaisesti koko lähes kahdenkymmenen vuoden tarkastelujakson ajan. Ainoa selvempi vähentyminen tapahtui 1990-luvun alun lamavuosien aikana, ja sen on yleisesti tulkittu johtuneen alkoholin kulutuksen vähenemisestä. Yleensä tilastoitujen pahoinpitelyjen lisääntymisen on arveltu johtuvan pääosin piiloon jäävän väkivallan vähentymisestä eli siitä, että yhä useampi teko tulee poliisin tietoon ja sitä myötä tilastoiduksi. Näkemys perustuu muun muassa kansallisten uhritutkimusten tuloksiin, joiden mukaan fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneiden osuus on pysynyt melko samana vuosien 1980 ja 2006 aikana (Lehti ym. 2008, 73).

Kun tarkastellaan pahoinpitelyrikkoksia tekijän iän mukaan, ovat ajalliset vaihtelut suurempia.<sup>1</sup> Ensinnäkin nuorten (alle 21-vuotiaat) joukossa teot ovat yleisempiä kuin koko väestössä. Vain alle viisitoistavuotiaiden joukossa osuudet jäävät väkilukuun suhteutettuina alemmalle tasolle kuin koko väestössä. Väkivallan huippuvuodet ajoittuvat 18–20-vuotiaiden ryhmään. 15–17 ja 18–20-vuotiaiden tekemät pahoinpitelyt lisääntyivät voimakkaasti lamavuosien jälkeen. 18–20-vuotiaiden joukossa kasvu on ollut jatkuvaa, mutta 15–17-vuotiaiden ryhmässä tilastoitu pahoinpitelyrikollisuus on alkanut vähentyä 2000-luvulla.

Muutoin nousujohteisessa kehityksessä 15–17-vuotiaiden vähenevä väkivalta tällä vuosikymmenellä on mielenkiintoinen poikkeus. Kriminologit pitävät yleensä tilastoidun rikollisuuden laskua luotettavampana todellisuuden kuvaajana kuin nousua osoittavia lukuja, koska tilastoidun rikollisuuden tasoa nostaa useimmiten ilmoitusaltiuden kasvu. Myös muut tiedot tukevat oletusta,

Kuvio 1. Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikkoksiin syyllisiksi epäiltyjen määrät ikäryhmittäin ikäryhmän 10 000 asukasta kohti vuosina 1987–2007, koko maa



Lähde: Tilastokeskus, StatFin.

<sup>1</sup>Tässä käytetyt ikäryhmitykset perustuvat rikostilastoinnissa käytettäviin ikäluokitukseen. Alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan. Nuoriksi rikoksentehtäviksi kutsutaan rikoksen tekohetkellä 15–20-vuotiaita. 15–17-vuotiaita kutsutaan myös nuoriksi henkilöiksi ja alle 15-vuotiaita lapsiksi.

että 15–17-vuotiaiden tekemä väkivalta olisi vähentymässä. Koululaisille kohdistetut tutkimukset kertovat, että 15–16-vuotiaiden nuorten itse ilmoittama väkivalta oli vuonna 2004 vähäisempää kuin vuonna 2001 (Kivivuori 2005, 19) [Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–2004].

Väkivalta näyttää 15–17-vuotiaiden joukossa vähentyvän ja 18–20-vuotiaiden tekemä ainakin tilastoihin päätyvä väkivalta lisääntyvän. Kun kehitys on jatkunut jo useita vuosia, pitäisi 15–17-vuotiaiden ikääntyessään vähitellen kääntää myös 18–20-vuotiaiden väkivaltakehitys laskevaksi. Mikä muuttuu tässä iässä nuorten (miesten) elämässä. Miksi matalamman väkivaltatason kohortit eivät ikääntyessään pitäydy alemmalla väkivallan tasolla?

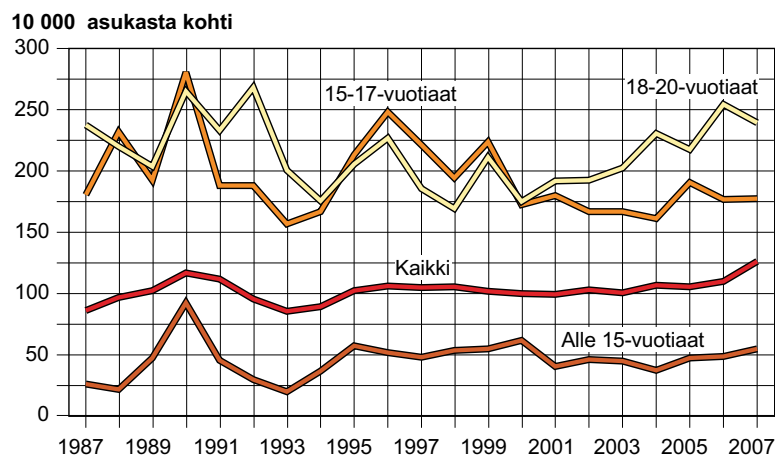
Kahdeksantoista vuoden iässä tulee alkoholin ostaminen ja ajanvietto ravintoloissa mahdolliseksi. Se on yksi mahdollinen selitys, onhan väkivalta voimakkaasti alkoholisidonnaista. Väkivallan todellinen määräkin on voinut kasvaa, mutta myös esimerkiksi anniskelupaikat ja niiden ympäristöt voivat olla tarkemmin valvottuja, mikä lisää väkivallan ilmitulon todennäköisyyttä. Alaikäisten alkoholinkäyttö on vähemmän julkista.

Ikäryhmittäisiä tarkasteluja tehtäessä on huomattava, että kyseessä olevat luvut kuvaavat pahoinpitelyrikoksiin syyllisiksi epäiltyjen määriä, eivät pahoinpitelyrikosten määriä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuosikatsauksessa todetaan, että pahoinpitelyrikoksista epäiltyjen määrä lisääntyi 1990-luvun alkupuolella nopeammin kuin pahoinpitelyjen määrä. Ilmiön arvellaan johtuvan toisaalta ryhmäväkivallan mahdollisesta yleistymisestä ja toisaalta tehostuneesta epäiltyjen kirjaamisesta (Lehti ym. 66–67, 2008). Näin muutos olisi ainakin osittain tulosta tilastoinnin tehostumisesta.

## – ja Helsingissä

Tämän selvityksen keskiössä ovat helsinkiläisnuoret väkivallan tekijöinä. Tarkemmin ilmaistuna tarkastelut koskevat niitä alle 21-vuotiaita nuoria, jotka ovat tulleet Helsingissä poliisin tietoon pahoinpitelyrikoksesta syylliseksi epäiltynä. Vaikka tilastoidun väkivallan osuus kaikesta tapahtuneesta väkivallasta on ajan myötä kasvanut, edelleenkin vain pieni osa, arviolta noin joka viides tapaus tulee poliisin tietoon. Toinen raja koskee keskittymistä pahoinpitelyihin, jotka tosin muodostavat 95 prosenttia kaikista Helsingissä tilastoidusta väkivallasta. Vakavammat väkivallan muodot (henkirikokset ja niiden yritykset) on rajattu tarkastelun ulkopuolelle niiden harvalukui-

Kuvio 2. Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikoksiin syyllisiksi epäiltyjen määrät ikäryhmittäin ikäryhmän 10 000 asukasta kohti vuosina 1987–2007, Helsinki



Lähde: Tilastokeskus, StatFin.

suuden takia. Nuorten tekemiä henkirikoksia ja niiden yrityksiä tapahtuu Helsingissä vuosittain niin vähän, ettei niitä voi tilastollisesti tarkastella tapausten vähäisen määrän takia.

Seuraavaksi tehdään edellä olevan kaltaisen katsaus Helsingissä pahoinpitelyihin syyllisiksi epäiltyjen nuorten määriin suhteutettuna ikäluokan kokoon. Tärkeimmät erot Helsingin ja koko Suomen välillä voidaan tiivistää kahteen seikkaan. Ensinnäkin Helsingissä kaikissa ikäryhmissä pahoinpitelyihin syyllisiksi epäiltyjen osuus ikäluokasta on korkeampi kuin koko maassa. Tämä tulos vastaa myös monien muiden tietolähteiden antamaa kuvaa, että Helsingissä esiintyy enemmän väkivaltaa kuin muualla Suomessa. Toiseksi Helsingissä

nuorten ikäryhmissä pitkän aikavälin muutokset ovat vähäisiä. Vaikka kaikkien pahoinpitelyihin syyllisiksi epäiltyjen määrät ovat hieman kasvaneet, ovat 15–17-vuotiaiden ja 18–21-vuotiaiden pahoinpitelystä epäiltyjen määrät kahdenkymmenen vuoden aikana jopa hieman vähentyneet. 18–21-vuotiaiden teot ovat kuluvan vuosikymmenen aikana lisääntyneet, mutta ovat vielä hieman alemmalla tasolla kuin 1990-luvun alussa. Vain alle 15-vuotiaiden ryhmässä syyllisiksi epäiltyjen osuudet ovat hieman nousseet koko tarkastelujaksolla, mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana ei ole tapahtunut muutosta.

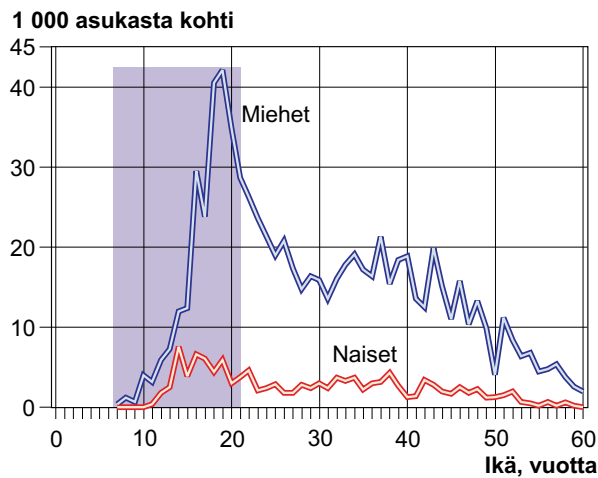
Tulos on yllättävä, kun ajatellaan Helsinkiä osana Suomea. Jos väkivalta on lisääntymässä – niin kuin koko maata kuvaavat tilastoluvut näyttävät – tuntuu oudolta, ettei niin tapahtuisi maan suurimmassa kaupungissa, jossa kaikkien tietolähteiden mukaan väkivaltaa esiintyy muuta maata enemmän. Havaitun tilastoidun väkivaltarikollisuuden kasvun ohella on hyvä muistaa, että kansallisten uhritutkimusten mukaan väkivallan kohteeksi joutuneiden osuudet ovat pysyneet hyvin samalla tasolla vuosien 1980 ja 2006 välillä (Rikollisuustilanne 2007, 74).

Monen rikollisuudenlajin sanotaan muodostavan käännetyn U-käyrän tekijöiden iän funktiona. Helsingiläistä pahoinpitelyrikollisuutta tarkastellen täytyy tarkentavasti todeta, että tämä ”lainalaisuus” koskee oikeastaan vain miehiä. Nuorten miesten väkivallan huippuvuodet ajoittuvat ikävuosiin 18–20, jonka jälkeen tapahtuu nopea lasku. Nuorilla naisilla tällainen aktiivisuus ajoittuu jopa hieman varhaisemmille vuosille, mutta ikäluokkaan suhteutetut osuudet ovat monta kertaluokkaa alhaisempia. Arkinen väkivalta on tunnetusti nuorten miesten ilmiö. Kuviossa on korostettu ikäluokat, joista tämän tutkimuksen aineistot on muodostettu.

## Rikosilmoitukset tutkimusaineistona

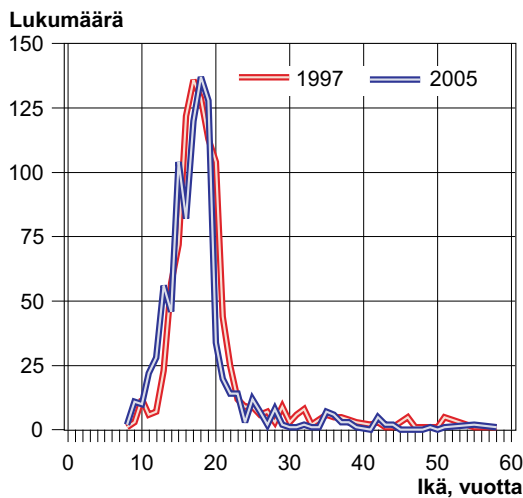
Tämän tutkimuksen keskiössä on nuorten pahoinpitelyrikosten tarkastelu kahdelta ajankohdalta, vuosilta 1997 ja 2005. Näiden kahden ajankohdan tietoja vertaamalla selvitetään, millaisia muutoksia Helsingissä on tapahtunut niissä pahoinpitelyrikoksissa, joissa syylliseksi epäilty ovat alle 21-vuotiaita. Edellä tehdyistä tarkasteluista selviää jo se, että mitään merkittävää määrällistä muutosta ei nuorten väkivallassa ole tapahtunut. Mikroaineistoilla voidaankin vastata väkivallan luonnetta ja tekojen ominaispiirteitä koskeviin kysymyksiin.

Kuvio 3. Pahoinpitelyrikoksesta epäillyt Helsingissä vuonna 2005 iän ja sukupuolen mukaan ikäluokan 1000 henkeä kohden



Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmä ja [www.aluesarjat.fi](http://www.aluesarjat.fi).

Kuvio 4. Vuosien 1997 ja 2005 tutkimusaineistojen pahoinpitelyrikoksesta epäiltyjen ikäjakaumat



Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmä ja [www.aluesarjat.fi](http://www.aluesarjat.fi).

seen voidaan kirjata myös erityyppisiä rikoksia. Esimerkiksi myymälävarkaus, jossa omaisuusrikkoksen lisäksi on tapahtunut kaupan henkilökuntaan kohdistunut väkivaltarikos. Rikosilmoitus on kuitenkin tämän tutkimuksen tarkoitukseen sopiva havaintoyksikkö, koska useimmiten väkivaltaa sisältävässä rikosilmoituksessa kuvataan yksi sisäisesti yhtenäinen ja ajallisesti melko tarkoin rajattu tapahtumasarja.

Vuonna 1997 edellä kuvatun mukaisia rikosilmoituksia oli yhteensä 428 ja vastaavasti vuoden 2005 aineistossa ilmoituksia oli 417. Seuraavassa kuviossa on esitetty näissä aineistoissa esiintyvien pahoinpitelyrikoksesta epäiltyjen henkilöiden ikäjakaumat. Vaikka tarkoitus on tutkia ainoastaan alle 21-vuotiaiden tekoja, sisältyy aineistoon myös vanhempia rikoksesta epäiltyjä. Yli 20-vuotiaita on mukana tässä joukossa siksi, että he ovat olleet osallisina tapahtumissa, joissa on ollut myös joku alle 21-vuotias pahoinpitelystä epäilty ja jonka takia kyseinen rikosilmoitus on valikoitunut tutkimusaineistoon. Kaikki jäljempänä esitettävät tulokset koskevat tietysti vain alle 21-vuotiaita.

Rikosilmoituksista muodostettiin kaksi erilaista aineistoa. Ensimmäisen aineiston muodostavat rikosilmoitusten niin sanottujen kiinteiden kenttien tiedot. Näitä ovat esimerkiksi rikosnimikkeet, rikosten tapahtuma-ajat (päivämäärät, kellonajat) ja paikat (alue, osoite), rikoksista epäiltyjen ja asianomistajien henkilötiedot jne. Näiden avulla on mahdollista kuvata esimerkiksi rikosten alueellista ja ajallista esiintymistä. Tällainen pahoinpitelyrikollisuutta koskeva yleisesitys Helsingistä on aiemmin julkaistu tietokeskuksen sarjassa (Tuominen 1999).

Tässä nuorten väkivaltaan keskittyvässä esityksessä tärkeimmän tutkimusaineiston muodostavat edellä mainitut rikosilmoitusten selosteosat vuosilta 1997 ja 2005. Perusaineistoista otettiin otokset, koska selosteiden lukeminen on työteliäs ja aikaa vaativa työvaihe. Otokseen poimittiin kummaltakin tutkimusvuodelta joka kolmas rikosilmoitus. Poimimalla joka kolmas ilmoitus aineistojen kooksi tuli 142 selostetta vuonna 1997 ja 139 selostetta vuonna 2005.

Lukemalla valitut 281 rikosilmoitusta pyrittiin muodostamaan mahdollisimman seikkaperäinen kuva ilmoituksiin kirjatusta väkivallanteosta. Teksteissä esiintyneet tiedot koodattiin numeerisiksi muuttujiksi, joita muodostettiin yhteensä kuusi kappaletta. Lisäksi muodostettiin muutamia apumuuttujia helpottamaan tutkimusvaiheen aineistonkäsittelyä.

Aineistot on muodostettu Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmästä ja koskevat näin ollen Helsingin kaupungin alueella tapahtuneita pahoinpitelyrikkoksia. Rikosilmoituksista on ensin poimittu sellaiset ilmoitukset, joissa pahoinpitelyrikoksesta epäiltyä on alle 21-vuotias henkilö. Aineiston tutkimusyksiköksi muodostuu näin ollen rikosilmoitus ja erityisesti sen selosteosa. Selosteosa on vapaamuotoinen teksti, jossa ilmoituksen tekijä tai vastaanottava poliisi kuvaa tapahtuman keskeiset piirteet. Rikosilmoitus ei ole tilastoinnissa käytettävä havaintoyksikkö, vaan yksi ilmoitus voi sisältää useampia rikoksia. Jos esimerkiksi väkivaltatilanteessa on useampia epäiltyjä ja asianosaisia, kirjautuu tilastoihin useampi pahoinpitelyrikos. Yhteen rikosilmoituk-

Muodostetut muuttujat ja niiden tietosisällöt ovat seuraavat

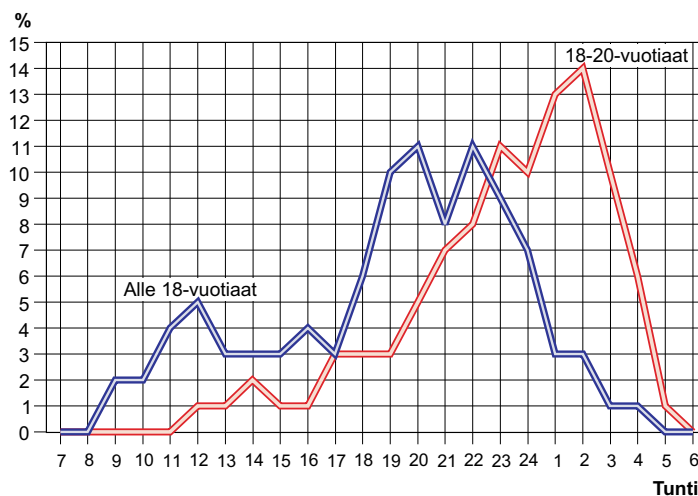
Tekotapa	Mitä rikoksesta epäilty teki? (Tekotapoja kirjattiin tarvittaessa kolme)
Vamma	Väkivallasta aiheutuneen vamman laatu. (Vammoja kirjattiin tarvittaessa kolme)
Tekoväline	Pahoinpitelyssä mahdollisesti käytetty ase tai astalo
Tekijän ja uhrin suhde	Tekijän ja uhrin sosiaaliset suhteet
Tapahtumapaikka	Pahoinpitelyn tapahtumaympäristön kuvaus
Tilanne	Väkivaltatapahtuman asianosaisten roolit, lukumäärä ja sukupuoli

Selosteosien lukemiseen perustuva tekstitiedon koodaaminen numeerisiksi muuttujiksi kehitettiin alun perin vuonna 2003 valmistunutta tutkimusta varten, jossa selvitettiin vuonna 1995 voimaan tulleiden lainmuutosten vaikutusta pahoinpitelyrikosten ilmituloon, nimeämiseen ja rekisteröintiin (Sirén & Tuominen 2003, 14–18). Kyseisessä tutkimuksessa käytettiin yhteensä 15 muuttujaa, joista osa sisältyy edellä oleviin hieman erilaisella koodaustavalla ja osa liittyi kyseisen tutkimuksen erityiseen tiedonintressiin. Kyseisessä tutkimuksessa on myös laajemmin pohdittu muuttujien muodostamista kriminologiselta kannalta.

## Tulokset – rikosilmoitusten kertomaa

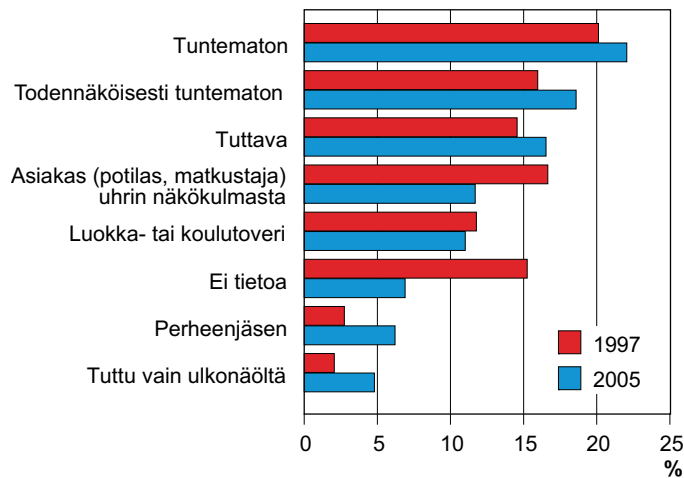
Väkivaltaiset tapahtumat kaupungissa painottuvat voimakkaasti illan tunteihin ja etenkin viikonloppuiltoihin (katso tarkemmin Tuominen 1999, 40–42). Myös nuorten teoissa on havaittavissa vastaavaa keskittymistä. Kuitenkin alle 18-vuotiaiden teot jakaantuvat tasaisemmin myös arkipäiville. Oheisesta kuviosta näkyy selvästi, miten ikä vaikuttaa väkivallan ajalliseen esiintymiseen. Alle 18-vuotiaiden teot tapahtuvat enemmän alkuillan tunteina, kun taas vanhempien nuorten väkivalta ajoittuu ravintoloiden sulkemisaikoihin.

Kuvio 5 Alle 18-vuotiaiden ja 18–20-vuotiaiden pahoinpitelyjen tapahtuma-ajat



Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmä.

Kuvio 6 Tekijän ja uhrin suhde nuorten pahoinpitelyissä



Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmästä muodostetut aineistot.

## Väkivallan tekijän ja uhrin suhde

Väkivallan tekijän ja uhrin suhde on perustavanlaatuisen kriminologian kysymys. Tärkeän vedenjakajan muodostaa tieto, ovatko tekijä ja uhri toisilleen täysin tuntemattomia vai ovatko he ennestään tuttuja keskenään. Parisuhdeväkivalta edustaa jatkumon toista päätä, jossa väkivalta kohdistuu hyvin läheiseen ihmiseen. Katuväkivallassa keskustelu koskee yleensä täysin tuntemattomien valikoitumista väkivallan kohteeksi ja etenkin sitä, onko tällainen motiivittomalta näyttävä väkivalta lisääntynyt.

Kysymystä nuorten väkivallasta voidaan alkaa purkaa tuntemattomien tekijöiden osuuden tarkastelulla. Jos tekijä ja uhri ovat esimerkiksi sukulaisia tai tuttuja keskenään, se ilmenee yleensä melko varmasti rikosilmoituksen selosteesta. Toisaalta joskus käy myös selväksi, että uhri ei tuntenut tekijää, kun uhri on nimenomaisesti maininnut asiasta ja se on kirjattu ilmoitukseen. Harmaan vyöhykkeen muodostavat tapaukset, joissa tekijää ei varmuudella voi luokitella tutuksi tai tuntemattomaksi. Tämän vuoksi tietojen koodaukseen sisältyi myös luokka todennäköisesti tuntematon.

Kysymystä nuorten väkivallasta

Kysymykseen tuntemattomien tekemän väkivallan osuudesta ja muutoksesta ei voi aivan yksiselitteisesti vastata. Tuntemattomien ja todennäköisesti tuntemattomien osuudet ovat hieman lisääntyneet tarkastelujaksolla (vuoden 1997 36 prosentista 41 prosenttiin vuonna 2005). Toisaalta 'ei tietoa' -luokka on supistunut, mikä kertoo ilmoitusten sisällön tarkentumisesta. Työtehtävää suorittavaan henkilöön kohdistuvassa väkivallassa osapuolet ovat yleensä myös toisilleen tuntemattomia. Jos nämä tapaukset luokitellaan tuntemattomaan kohdistuneeksi väkivallaksi, nousee tuntemattomien välisen väkivallan osuus 53 prosenttiin kumpanakin vuonna.

Työssä kohdattu väkivalta on kansallisten uhritutkimusten mukaan lähes ainoa väkivallan muoto, joka on lisääntynyt viime vuosien aikana. Tällaiset nuorten teot kohdistuvat useimmiten kaupan, ravintoloiden ja joukkoliikenteen työntekijöihin, jolloin ne kohdistuvat tuntemattomaan henkilöön. Tuttuun, esimerkiksi hoitohenkilöön kohdistuvia tekoja on joitakin, mutta ne ovat vähemmistönä. Nuorille tyypillisimpiä työtehtävää suorittavaan kohdistuva väkivaltatapaus on myymävarkauden yhteydessä tapahtuva pahoinpitely.

### Kaupan henkilökunta kohtaa väkivaltaa työtehtävissä

*A (poika 13-v.), B (poika 14-v.) ja tuntematon tyttö yrittivät anastaa kaupasta olutta. Jtk:n partio 257 totesi paikalla: Liikkeeseen oli tullut kolme nuorta henkilöä (kaksi poikaa ja yksi tyttö). Tuntemattomaksi jäänyt tyttö oli ottanut III-olut tölkkilevyn (24 kpl) ja B oli ottanut korin III-olutta ja tämän jälkeen olivat yrittäneet poistua kaupasta. Myyjä oli estänyt poistumisen, jolloin A oli hyökännyt kimppuun lyöden nyrkillä kasvoihin ja repien hiuksista. Rähäkän aikana oli tyttö päässyt poistumaan kaupasta ilman oluita. Myyjän vammat: oikea silmä veresti voimakkaasti, leuat purenta-arat sekä päänahka kipeä.*

*Rikosnimike: pahoinpitely*

Perheenjäsenen (esimerkiksi sisaruksiin) kohdistunutta väkivaltaa oli tutkimusaineistoissa vain muutamia tapauksia. Tällainen väkivalta jää helposti piiloon, ja siten tämä rikosilmoitukseen perustuva tarkastelu ei tavoita sitä läheskään samassa määrin kuin tuntemattomien kesken tapahtuneita pahoinpitelyitä. Myöskään parisuhdeväkivaltaa ei alle 21-vuotiaiden joukossa juuri tule ilmi.

Runsas neljännes nuorten väkivallasta tapahtuu eri tavoin toisilleen tuttujen kesken. Luokat perheenjäsen, tuttu ja luokka- tai koulutoveri yhteenlaskettuna tuttujen välisen väkivallan osuus oli 29 prosenttia vuonna 1997 ja vuonna 2005 vastaavasti 34 prosenttia. Kaikkein nuorimpien kohdalla kyseessä on leikki-ikäisten kesken tapahtuvasta väkivallasta. Poliisin tilastoihin tällaiset tapaukset tulevat yleensä niin, että pahoinpidellyn lapsen vanhempi on kokenut tilanteen niin vakavaksi, että on tehnyt asiasta rikosilmoituksen.

Koulu lähiympäristöineen on melko tavallinen väkivallan tapahtumapaikka. Koulukiusaaminen on erityistapaus nuorten väkivallassa. Se voi jatkua pitkiä aikoja ja vakavimmillaan vaurioittaa kiusatun elämää vielä kouluvuosien jälkeenkin. Koulukiusaustapauksia on aineistoissa muutamia ja niille on tyypillistä pitkä kesto sekä usein huoltajan ”mitan täytyminen” ja lopulta asian vieminen poliisille. Tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan yhdeksän prosenttia pääkaupunkiseudun peruskoulujen yläluokkalaisista oli kokenut koulukiusaamista vähintään kerran viikossa (Kouluterveys 2008. Pääkaupunkiseudun raportti, 46). Valtaosaan kiusaamistapauksista puututaankin kouluissa, ja rikosilmoituksiksi asti päättyy vain muutamia tapauksia.

#### **Koulukiusaaminen on usein jatkunut pitkään**

*A:ta kiusattu koulussa ala-asteella toistuvasti jo kolmannen vuoden ajan. Huoltaja tuli poliisin päivystykseen poikansa A:n (9 vuotta), kanssa ja ilmoitti seuraavaa: A:ta on kiusattu tämän koulussa ala-asteella luokkakaverinsa B:n toimesta nyt jo kolmatta vuotta. Kiusaaminen on alkanut heti ensimmäisellä luokalla suusanallisesti ja pahentunut koko ajan fyysisemmäksi. B on alkuun töninyt A:ta ja rikkonut tämän vaatteita ja nyt kolmannella luokalla B on potkaissut A:ta nivusiin ja kuristanut kaulasta niin että A:lta tuli verta nielusta. Huoltaja on ollut asian tiimoilta useasti opettajiin ja koulun kuraattoriin yhteydessä ja asialle on luvattu tehdä jotain, mutta kiusaaminen vain jatkuu koko ajan. Huoltaja kertoo, että B kiusaa myös muita luokkalaisia ja opettajia. Huoltaja pelkää pojalleen tapahtuvan jotain vielä pahempaa.*  
*Rikosnimike: pahoinpitely*

## **Teot ja tekijät**

Useimmat pahoinpitelystä epäillyt nuoret ovat epäiltynä vain yhdestä teosta vuoden aikana ja todennäköisesti vain kerran myös koko elämänsä aikana. Vuoden 1997 aikana yhden kerran pahoinpitelystä epäiltynä oli 81 prosenttia ja vuoden 2005 aikana 79 prosenttia kaikista pahoinpitelyrikkoksesta epäillyistä nuorista. Vaikka osuudet ovat hyvin lähellä toisiaan, on kuitenkin vain yhden kerran epäiltynä olleiden osuus hieman vähentynyt.

Useammin kuin kerran pahoinpitelyyn syyllisiksi epäiltyjä nuoria oli siis viidennes. Tällainen tilanne voi syntyä yhdessä väkivaltatilanteessa, jossa rikos kohdistuu useampaan henkilöön tai kahdesta (tai useammasta) erillisestä kerrasta. Mitä useammin henkilö on vuoden aikana epäiltynä pahoinpitelystä, sitä todennäköisemmin kyseessä on useampi erillinen tapahtuma. Tällöin voidaan puhua väkivallan kasautumisesta ja väkivaltaisesta elämäntavasta. Vuonna 1997 kolme nuorta oli pahoinpitelystä epäiltynä seitsemän kertaa ja vuonna 2005 yksi henkilö kymmenen kertaa.

Vuodelta 2005 on käytettävissä tieto pahoinpitelyistä epäiltyjen nuorten kansallisuudesta. Valtaosa eli 70 prosenttia nuorten teoista on suomalaisten tekemiä. Muiden kansallisuuksien kirjo on

laaja. Suurista maahanmuuttajaryhmistä virolaiset ja venäläiset nuoret ovat pahoinpitelyistä epäiltyinä väestöosuutensa suhteessa, mutta selvästi väestöosuuttaan suurempana ryhmänä ovat somalialaiset. He olivat epäiltyinä 135 pahoinpitelyrikoksesta, mikä on lähes 15 prosenttia kaikista nuorten pahoinpitelyrikoksista Helsingissä vuonna 2005. Syntyperältään somalialaisia 15–20-vuotiaita miehiä asui Helsingissä vuonna 2005 alle 300 henkeä. Pahoinpitelystä epäiltyinä heistä oli 70 eli lähes joka neljäs.

Kun tarkastellaan sitä pientä nuorten joukkoa, jotka olivat vuoden 2005 aikana useammin kuin kolme kertaa pahoinpitelyrikoksesta epäiltyinä, voidaan todeta että nämä nuoret ovat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki miehiä ja tyypillisesti 16–20-vuotiaita. Heitä oli yhteensä 20 henkilöä ja he olivat epäiltyinä pahoinpitelyrikoksesta 99 kertaa. Ulkomaalaistaustaisuus on tärkein heidät muista erottava tekijä: yli puolet (11 henkilöä 20:sta) oli kansallisuudeltaan somalialaisia. Kun väkivaltainen käyttäytyminen tulkitaan yleisesti tekijän henkisen pahoinvoinnin ilmuukseksi, näyttää somalinuorten tilanne vuoden 2005 tilastoissa lohduttomalta.

## Kaksin vai porukassa?

Väkivaltatilanteita voidaan tarkastella myös niihin osallistuneiden nuorten sukupuolen ja lukumäärän mukaan. Rakenteet ovat sängen samantapaiset kumpanakin tarkasteluvuonna. Noin neljä kymmenestä pahoinpitelytapahtumasta oli kahden nuoren miehen välisiä. Tilanteita, joissa rikoksesta epäiltyinä oli kaksi miestä ja asianomistajana yksi mies oli 10 prosenttia vuonna 1997 ja vuonna 2005 hieman vähemmän eli seitsemän prosenttia. Oheisen taulukon tiedot on kerätty selosteista sen perusteella, millaisena väkivaltatilanne niissä näyttäytyi ja on tietenkin vain suuntaa antava. Usein pahoinpitelyn aloittanut on selvästi määriteltävissä, mutta joskus tilanne on sekavampi eikä selvää 'tekijä – uhri' -asetelmaa ole, ja usein myös molemmat osapuolet ovat käyttäneet väkivaltaa.

Väkivaltatilanteisiin osalliset roolin, sukupuolen ja lukumäärän mukaan

	1997	2005
	%	
Epäillyt / Asianomistajat		
M / M	39	43
MM / M	10	7
M / N	9	8
N / N	5	6
MM / MM	2	4
N / M	4	4

Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmästä muodostetut aineistot.

### **Väkivallassa ei aina ole selkeästi tekijää ja uhria**

*A ja B pahoinpitelivät toisiaan Mantan patsaalla. Ilmoittajapartio 158 näki, kun A ja B pahoinpitelivät toisiaan nyrkeillä lyömällä ja maassa nujakoimalla. Partion saavuttua paikalle tappelu rauhoittui hetkeksi, mutta heti partion poistuttua osapuolet aloittivat sen uudelleen. Tappelun seurauksena B oikeaan sääreen syntyi n. 5 cm:n kokoinen verta vuotava haava. Hänet toimitettiin Marian sairaalaan ommeltavaksi. A ja hänen äitinsä ilmoittivat, että heillä ei ole asiassa mitään vaatimuksia. A:lle ei ollut tullut vammoja. B ilmoitti, että hänellä ei ole asiassa vaatimuksia. B:llä oli painin yhteydessä mahdollisesti lasinsiruista tullut haava pohkeeseen, mutta ei muuta.*

*Rikosnimike: lievä pahoinpitely, osalliset 16- ja 17-vuotiaita*

Sellaisia rikosilmoituksia, joissa rikoksesta epäiltyjä ja asianomistajia oli enemmän kuin neljä, oli 10 prosenttia vuonna 1997 ja 17 % vuonna 2005. Tämä voi merkitä porukoissa ja jengeissä tapahtuvan väkivallan yleistymistä. Kysymys voi olla myös rikosilmoitusten tarkkuuden parantumisesta, jolloin kaikki asianosaiset ovat tulleet tarkemmin rekisteröidyiksi.

## Pahoinpitelyjen tapahtumapaikat

Puolet nuorten pahoinpitelyistä tapahtui vuonna 1997 julkisilla paikoilla kuten kaduilla, puistoissa tai asemilla. Vuonna 2005 vastaava osuus oli 43 prosenttia. Ravintoloissa ja kouluissa tapahtuva väkivalta näyttää lisääntyneen. Ravintolat ovat aikuisten nuorten keskuudessa yksi tyypillinen tapahtumapaikka, mikä liittyy alkoholin käytön yleistymiseen iän myötä. Ravintolaympäristö nuorten väkivallassa on itse asiassa yhtä yleinen kuin kaikissa Helsingissä tapahtuvissa pahoinpitelyissä. Asunto ja koulu sekä niiden lähiympäristöt ovat lasten välillä tapahtuvan väkivallan tavallinen tapahtumapaikka.

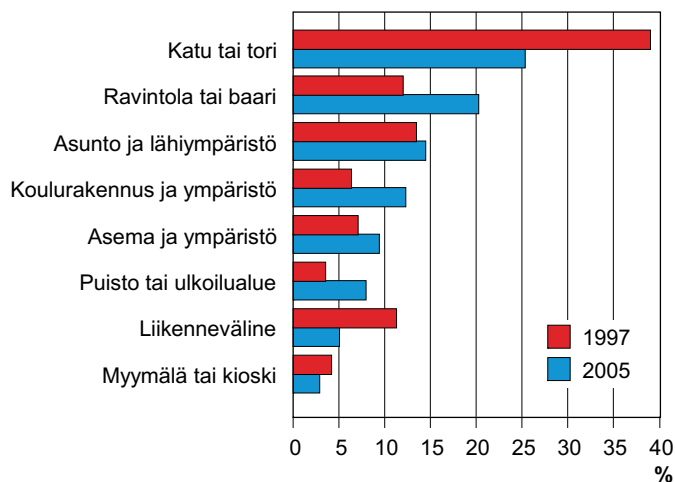
Nuorten pahoinpitelyissä tekopaikat eroavat merkittävästi kaikkien pahoinpitelyihin verrattuna siten, että asunto tekopaikkana on ratkaisevasti harvinaisempi. Aikuisten (yli 20-vuotiaiden) välisestä väkivallasta merkittävä osa on parisuhdeväkivaltaa, ja toisaalta myös ryyppyporukoiden väkivalta tapahtuu usein sisätiloissa. Nämä tapaustyytit käytännössä puuttuvat nuorten väkivallasta.

## Tekotapa

Kun nuorten tekeminä tapahtuu poikkeuksellisen vakavia väkivallantekoja, seuraa niitä yleensä julkinen keskustelu nuorten väkivallan uusista, entistä vakavammista piirteistä. Esimerkiksi teräaseiden käyttäminen ja hallussapito ovat toistuva teema näissä keskusteluissa. Samoin tyypillinen teema uutisoinnissa on tekojen raaistuminen. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen etusivujen väkivaltaa koskevan tutkimuksen mukaan väkivallan uutisointi vuodesta 1980 vuoteen 2000 oli selvästi lisääntynyt iltapäivälehdissä. Myös sen tekojen raakuutta kuvaavien tiettyjen ilmaisujen määrä oli kasvanut. (Kivivuori ym. 2002). Sellaisten sanojen kuten ”julma” ”raaka” ja ”veri” käyttäminen näyttää selvästi lisääntyneen parinkymmenen vuoden aikana (emt, 72).

Pahoinpitelyjen tekotavoista on muodostettu numeeriset muuttujat rikosilmoituksen selosteosot lukemalla. Erilaisia tekotapoja koodattiin enintään kolme siten, että vakavimmaksi arvioitu tekotapa tallennettiin ensin ja lievemmat sen jälkeen, jotta vakavin tekotapa tuli aina kirjatuksi. Tekotavat on luokiteltu nousevaan järjestykseen siten, että kasvavat luvut kuvaavat tekotapojen vakavoitumista. Tällainen hierarkia on vain suuntaa antava muun muassa siksi, että rikosilmoitusten selosteissa tapauskuvaukset vaihtelevat paljon. Joissakin tilanteissa poliisi on ollut paikalla ta-

Kuvio 7. Nuorten pahoinpitelyjen tapahtumapaikat



Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmästä muodostetut aineistot.



2005 aineistossa 6 tapausta. Näistä yhteensä kymmenestä tapauksesta puolet oli tapahtunut asunnoissa ja puolet julkisilla paikoilla.

Erityistä huomiota kannattaa kiinnittää tapauksiin, joissa teräasetta on käytetty pahoinpitelyssä yleisellä paikalla. Silloin voidaan ajatella, että tekijä on kantanut asetta mukanaan, minkä yleistyminen olisi tietenkin huolestuttava kehityspiirre. Tällaisesta kehityksestä eivät aineistot kuitenkaan anna viitteitä. Asunnoissa tilanne on toisenlainen, koska esimerkiksi keittiöveitsi tai sakset ovat usein käden ulottuvilla ja teko voi ajautua vakavampaan suuntaan ilman suunnitelmallisuutta. Teräaseiden käytöstä nuorten pahoinpitelyrikoksissa ei niiden harvalukuisuuden takia voi todentaa mitään kehityssuuntaa.

Teräaseen käyttö tuottaa yleensä rikosnimikkeeksi törkeän pahoinpitelyn tai tapon yrityksen. Henkirikoksia tai niiden yrityksiä tapahtuu nuorten tekeminä Helsingissä vuosittain pari tapausta.

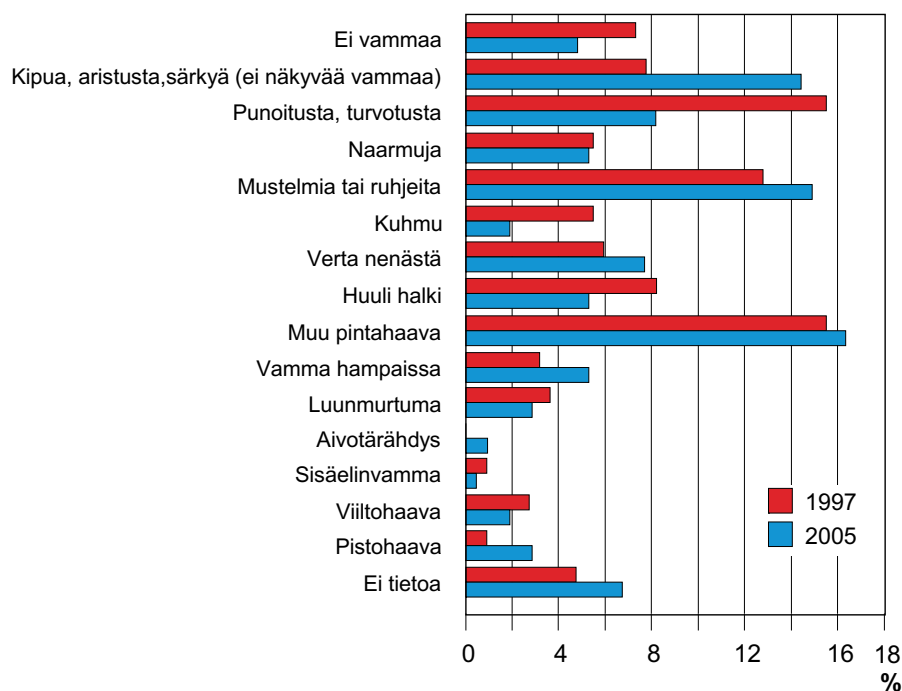
Alle 21-vuotiaiden tekemien törkeiden pahoinpitelyjen määrät Helsingissä vaihtelevat voimakkaasti vuosittain. Trendi on kuitenkin ollut laskeva. Vuosina 1987–2007 tuli poliisin tietoon vuosittain 20–67 nuorten tekemää törkeää pahoinpitelyä. Niiden osuus kaikista nuorten pahoinpitelyistä oli 1980-luvulla keskimäärin 9,8 prosenttia, 1990-luvulla 7,5 % ja 2000-luvulla 5,6 % (StatFin, poliisin tietoon tullut rikollisuus).

## Vammat

Tekotapojen ohella toinen tärkeä tekojen luonnetta ja vakavuutta ilmaiseva tekijä on väkivallasta aiheutuneet vammat. Vammojen koodaamista varten oli samoin kuin edellä käytettävissä kolme muuttujaa ja vakavimmaksi arvioitu vamma kirjattiin ensin ja sitten lievemmat.

Suurimmat erot tutkimusajankohtien välillä on lievimpien vammojen esiintymisessä. Nuorten pahoinpitelyissä vammojen mediaani asettuu molempina vuosina vammaluokkaan ”kuhmu” ja on itse asiassa sama kuin vuoden 2003 tutkimuksessa, joka koski kaikkea pahoinpitelyrikollisuutta Helsingissä ilman ikärajausta. Mediaaniluokkaa vakavampien vammojen osuus on hieman kasva-

Kuvio 9. Vammat nuorten pahoinpitelyissä vuosina 1997 ja 2005



Lähde: Helsingin poliisilaitoksen rikosilmoitusjärjestelmästä muodostetut aineistot.

nut kahdeksan vuoden aikana (41 prosenttia vuonna 1997 ja 44 % vuonna 2005). Perusluonteeltaan jakautumat ovat kuitenkin hyvin samankaltaiset.

Vammojen luokittelu vakavuuden mukaan on tietenkin vain suuntaa antava ja eri vammaluokien järjestyksestäkin voidaan keskustella. Tekotapojen ja vammojen keskinäinen suhde pitäisi tietenkin olla johdonmukainen siten, että vakavampaan tekotapaan liittyisi myös vakavampi vamma. Pääosin näin onkin ja tekotapojen ja vammojen välillä on selvä positiivinen korrelaatio (vuonna 1997 .43 ja vuonna 2005 .37). Lievemmissä tekotavoissa, esimerkiksi tönnimisen tai maahan kaatamisen seurauksena uhri voi loukata itsensä kaatumisen seurauksena. Tai toisaalta jollakin vaarallisella aseella tai astalolla lyömisestä vammat voivat (esimerkiksi lyönnin epäonnistumisen takia) jäädä vähäisiksi ja tekotapa jää näin ollen vain potentiaalisesti vaaralliseksi.

## Helsinki-lisä

Helsingissä tapahtui vuonna 2008 viidesosa (19 prosenttia) koko maan henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista eli lähes kaksikertainen määrä väestöosuuteen nähden (StatFin, poliisin tietoon tullut rikollisuus). Helsingissä tapahtuneiden pahoinpitelyrikosten määriä arvioitaessa onkin otettava huomioon Helsingin asema pääkaupunkiseudun keskuskaupunkina ja ravintolakeskittymänä. Kaikki kaupungin alueella tilastoitu väkivalta ei tapahdu helsinkiläisten kesken, vaan noin viidennes tapauksista on sellaisia, joissa joko tekijän tai uhrin kotikunta ei ole Helsinki. Eniten ulkokuntalaisia tulee rajanaapureista eli Espoosta ja Vantaalta.

Lähinaapureiden eli espoolaisten ja vantaalaisten osuudet ovat hieman vähentyneet sekä rikoksesta epäillyistä että asianomistajista kahdeksan vuoden aikana. Tämän voi tulkita heijastavan pääkaupunkiseudun toiminnallisen rakenteen vähittäistä kehitystä kohti useamman keskuksen mallia. Naapurikuntiin on rakennettu merkittävästi uusia kaupallisia keskuksia – ja tässä tapauksessa erityisesti ravintoloita – jotka kilpailevat asiakkaista Helsingin keskustan kanssa. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvien ja ulkomailla asuvien osuudet ovat hieman nousseet, mikä voi kuvastaa matkailijamäärien kasvua.

Ulkokuntalaisten ja ulkomaalaisten osuudet eivät kuitenkaan täysin selitä Helsingin korkeampia väkivaltalukuja.

Nuorten pahoinpitelyjen rikoksesta epäiltyjen ja asianomistajien kotikunnat (prosenttijakautumat)

	Rikoksesta epäiltynä		Asianomistajana	
	%		%	
	1997	2005	1997	2005
Helsinki	79	81	74	78
Espoo	6	4	9	5
Vantaa	10	8	9	7
Muu Suomi ja muut maat	5	7	8	10

# Eikö mikään ole muuttunut?

Vuosien 1997 ja 2005 välinen vertailu antaa hyvin staattisen kuvan nuorten väkivallasta Helsingissä. Pahoinpitelyjen teko tapojen ja väkivallasta aiheutuneiden vammojen muutokset ovat olleet vähäisiä. Pidemmällä kahdenkymmenen vuoden tarkastelujaksolla nuorten väkivaltarikosten määrät (väkilukuun suhteutettuina) ovat Helsingissä pysyneet käytännöllisesti katsoen samalla tasolla.

- ◆ alle 15-vuotiaiden pahoinpitelyrikoksesta epäiltyjen määrät (ikäluokkaan suhteutettuna) ovat kahdenkymmenen vuoden tarkasteluajana hieman lisääntyneet, tosin viimeisen kolmentoista vuoden aikana ei ole tapahtunut muutosta
- ◆ 15–17-vuotiaiden ja 18–20-vuotiaiden vastaavat osuudet ovat kahdenkymmenen vuoden aikana vähän laskeneet
- ◆ nuorten tekemien pahoinpitelyjen teko tavoissa ja väkivallasta aiheutuneista vammoista ei ole vuosien 1997 ja 2005 välillä tapahtunut trendinomaisia muutoksia
- ◆ törkeiden pahoinpitelyjen määrät ja osuus kaikista nuorten tekemistä pahoinpitelyistä on vähentynyt: 1980-luvulla niiden osuus oli keskimäärin 9,8 prosenttia, 1990-luvulla 7,5 % ja 2000-luvulla 5,6%
- ◆ nuorten tekemiä henkirikoksia tapahtui Helsingissä 1980-luvulla keskimäärin 1,9 tapausta vuodessa, 1990-luvulla 0,7 ja 2000-luvulla keskimäärin 1 tapaus vuodessa
- ◆ heikkoina signaaleina voidaan panna merkille, että moninkertaisten tekijöiden osuus on hieman kasvanut. Myös porukassa tapahtuvan väkivallan (sellaisten pahoinpitelytilanteiden, joissa rikoksesta epäiltyjä ja asianomistajia oli enemmän kuin neljä) osuus näyttää kasvaneen.

Tarkastelun rajoitukset on kuitenkin tärkeää muistaa. Kyseessä ovat poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset. Valtaosa kaikesta väkivallasta jää tilastoimatta. Peukalosääntö on kuitenkin se, että piiloon jäävä osa on lievempää väkivaltaa. Kaikkein vakavin väkivalta – henkirikokset ja niiden yritykset – on myös rajattu tarkastelun ulkopuolelle.

Nuorten tekemässä väkivallassa on Suomessa kuitenkin tapahtunut ratkaiseva laadullinen muutos Myyrmannin, Jokelan ja Kauhajoen tapahtumien myötä. Muutama nuori on tehnyt aivan poikkeuksellisia usean ihmisen hengen vaatineita henkirikoksia. Kukin näistä tragedioista on yksittäinen tapaus. Ne eivät liity tapahtumien yleisyyden, teonpiirteiden tai vammojen kautta siihen arkiseen, päivittäiseen väkivaltaan, joka on ollut tämän tutkimuksen kohteena. Tosin aivan uusimassa suomalaisia kouluampumisista koskevassa tutkimuksessa käydään keskustelua siitä, tulisiko myös nämä teot käsitteellistää osaksi kouluissa tapahtuvaa arkista väkivaltaa (Kiilakoski 2009, 13).

Helsingillä on väkivallan suhteen tiettyjä ominaispiirteitä. Sekä tilastoitua että kyselyissä ilmoitettua koettua väkivaltaa esiintyy pääkaupungissa enemmän, mutta tilastoidun väkivallan kasvua – etenkin nuorten osalta – ei ole samalla tavoin havaittavissa kuin koko maassa. Kun muistamme, että uhrikyselyissä väkivaltaa kokeneiden osuudet ovat pysyneet parinkymmenen vuoden aikana varsin staattisina, voivat muun Suomen nousevat luvut olla seurausta pääosin rikosten aiempaa paremmasta kirjaamisesta ja tilastoinnista.

# Har ingenting förändrats?

Jämförelsen mellan åren 1997 och 2005 ger en mycket statisk bild av ungdomsvåldet i Helsingfors. Och ett tjugoorigt perspektiv visar att ungdomsvåldsbrotten per capita i Helsingfors i praktiken hållits på samma nivå. Förändringarna har varit små i sätten att föröva misshandel och i de personskador som våldet förorsakat.

- ◆ andelen under 15-åringar som misstänkts för misshandelsbrott har vuxit något under den tjugooriga analysperioden, men under de senaste 13 åren har ingen förändring skett
- ◆ motsvarande andel bland 15-17 resp. 18-20-åringar har minskat något under de tjugo åren
- ◆ mellan 1997 och 2005 kan inga trendartade förändringar skönjas i sätten att föröva misshandel och i de personskador som våldet förorsakat
- ◆ antalet och andelen grova fall av misshandel bland all misshandel förövad av unga har minskat: på 1980-talet var andelen i medeltal 9,8 procent, på 1990-talet 7,5 procent och på 2000-talet 5,6 procent
- ◆ på 1980-talet förövade ungdomar i Helsingfors i medeltal 1,9 våldsbrott med dödlig utgång per år, på 1990-talet 0,7 dito och på 2000-talet hittills 1,0
- ◆ såsom s.k. svaga signaler kan noteras att andelen återfallsförövare vuxit något. Även andelen gängvåld, allstå misshandel med flera än fyra misstänkta och målsägande inblandade, ser ut att ha vuxit.

Men det är viktigt att hålla analysens avgränsningar i minnet. Det handlar om fall som kommit till polisens kännedom. Flertalet våldsdåd blir aldrig statistikförda. Men en tumregel är att mörkertalet vanligtvis handlar om lindrigare fall. Det allra allvarligaste våldet, dvs. mord och dråp och försök till dessa, lämnade vi också utanför analysen.

Dessutom har fallen Myyrmanni, Jokela och Kauhajoki otvetydigt visat att en avgörande kvalitativ förändring skett i ungdomarnas våldsbeteende. Några unga människor har gjort alldeles exceptionella brott som krävt många människors liv. Men var och en av dessa tragedier är ett särfall, och de påminner varken till frekvensen, sätten eller följderna om det vardagsvåld som vår utredning tagit fasta på. Men i och för sig pågår det redan i den förskaste forskningen om skottdramorna i de två finländska skolorna en diskussions om huruvida man borde conceptualisera dessa gärningar som en del av vardagsvåldet i skolorna (Kiilakoski 2009, 13).

Helsingfors har vissa särdrag då det gäller våld. I huvudstaden finns det mera av både statistikfört våld och upplevt våld (som uppgivits i enkäter), men någon liknande ökning som i hela landet i statistikfört våld kan inte skönjas. Då vi håller i minnet att andelarna personer som vid s.k. offerenkäter uppgivit sig ha utsatts för våld hållits ganska oförändrade under tjugo år, kan det hända att de stigande siffrorna i övriga Finland beror på att brotten nu bättre än förr blir noterade och statistikförda.

# Hasn't anything changed?

The comparison between the years 1997 and 2005 gives a very static picture of youth violence in Helsinki. And a twenty-year perspective shows that youth violent crime per capita in Helsinki has stayed virtually at the same level. Only small changes have occurred in the ways of committing assault and battery and in the injuries sustained.

- ◆ the proportion of under 15 year olds suspected of assault and battery has grown somewhat over the 20-year analyse period, but over the last 13 years, no change has occurred.
- ◆ this proportion has decreased somewhat among 15-17 year olds and 18-20 year olds over these 20 years
- ◆ between 1997 and 2005, no change trends can be seen in the ways of committing assault and battery or in the injuries sustained
- ◆ the number and proportion of heavy violence cases has decreased: in the 1980s, it accounted for 9.8 per cent of all cases of violence committed by young people, in the 1990s for 7.5 per cent, and in the 2000s for 5.6 per cent.
- ◆ killings by young people in Helsinki amounted to 1.9 cases a year in the 1980, to 0.7 in the 1990s and hitherto in the 2000s to 1.0 per cent.
- ◆ we may note as so-called weak signals that the proportion of backsliders has grown somewhat, as also probably the proportion of gang violence involving more than four suspects and plaintiffs.

But it is important to keep the delimitations of the analysis in mind. We looked at cases known to the police. We know that the majority of acts of violence are never recorded. A rule of thumb, however, is that unrecorded cases are usually light cases. The heaviest violence, i.e. committed or attempted murders or killings, were also left out in this study.

Moreover, the mass killings in Myyrmanni, Jokela and Kauhajoki clearly show that decisive qualitative change has occurred in young violent behaviour. A handful of young people have committed exceptional crimes killing many people. But each of these tragedies is a special case, and they do not resemble the everyday violence we have analysed statistically – neither in terms of frequency, ways of perpetration nor injuries sustained. Indeed, that the most recent research on the two shootings in Finnish schools has triggered a debate on whether such acts of violence should be conceptualised as a part of everyday violence at schools (Kiilakoski 2009, 13).

Helsinki has certain special features in terms of violence. The capital has more recorded crime per capita and perceived violence (reported in surveys). But it has not had the same increase in recorded violence as the rest of Finland recently. If we keep in mind that there has been little change over the last 20 years in the proportions of people reporting (in victim surveys) they have been subject to violence, we cannot exclude the possibility that rising figures for the rest of Finland are due to better reporting and recording than earlier of violent crime.

## Lähteet

- Esitys turvallisuustutkimuksen kansalliseksi strategiaksi.** Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan julkaisu 1:2009.
- Kiilakoski, Tomi:** Viiltoja. Analyysi kouluväkivallasta Jokelassa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 28 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisu/viiltoja.pdf> (18.6.2009).
- Kivivuori, Janne & Kemppi, Sari & Smolej, Mirka:** Etusivujen väkivalta. Väkivalta iltapäivälehtien etusivuilla, todellisuudessa ja ihmisten peloissa 1980–2000. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 196. Helsinki 2002.
- Kouluterveys 2008.** Pääkaupunkiseudun raportti. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes, Helsinki 2008.
- Lehti, Martti & Sirén, Reino & Hinkkanen, Ville:** Muut väkivaltarikokset. Teoksessa Rikollisuustilanne 2007. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 238. Helsinki 2008.
- Muistio nuorisoväkivallasta.** Nuorisotyö ja polarisaatio-oletus. Tapio Kuure, 2001. [http://www.nuorisotutkimusseura.fi/tiedoston\\_katsominen.php?dok\\_id=114](http://www.nuorisotutkimusseura.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=114) (18.6.2009).
- Sirén, Reino & Tuominen, Martti:** Pahoinpitelyrikokset 1995 ja 1999. Miten poliisi kontrolliviranomaisena reagoi lainmuutokseen? Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 197. Helsinki 2003.
- Tuominen, Martti:** Turvallinen Helsinki. Pahoinpitelyrikollisuus Helsingissä. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 1999:10, Helsinki.